Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXIX. Число 255. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 1. падолиста 1921. VOL. XXIX. No. 255. Jersey City, N. J., Tuesday, November 1, 1921. THREE CENTS

В ТРЕТІ РОКОВИНИ ПЕРШОГО ПАДОЛИСТА.

У РОКОВИЙ ДЕНЬ!

ДО УКРАЇНЦІВ І УКРАЇНОК З ГАЛИЧИНИ ТА БУКОВИНИ!

Браття і Сестри!

Великий день сегодня. Три літа тому в сей день — день 1-го падолиста 1918. — український нарід Галичини і Буковини встав неначе оден муж, скинув із себе майже шістьсотлітне ярмо неволі та здвигнув на своїй прадідній земли свою власну народну хату — власну державу.

Сталось се, наче за ударом чарівного дзвона, в одну і ту саму мить у цілім краю. І сталось се майже без боротьби, без опору противників. Доказ се неабиякої свідомости, зрілости, організованости та карности нашого народа в старім краю. Доказ се — так само як дальший розвій подій: заведенне ладу у краю, оборона його перед хижим сусідом через девять місяців та впертий опір лютому наїздникови через півтреття року — що наш нарід у старім краю дозрів в цілости до того, щоби правити сам собою, щоби мати власну державу.

Треба було аж страшної Голгофти нашого народу, щоби також і світ став розуміти отсю правду, щоби на наш край і нарід світ став глядіти иншими очима ніж як на покірних рабів. Міжнародний стан справи Галичини за отсі три роки смертельної боротьби за волю нашого народу, змінився безперечно та без ніякого порівнання в нашу користь. Року 1918 в осени та 1919 Польща була розпещеним любимцем держав Антанти, а в очах цілого світа воскресшою з гробу мученицею. Сегодня — весь світ дивиться на неї як на сівача неспокоїв в Европі, як на легкодушного банкрота та ненаситного імперіялістичного грабіжника. Саме наша галицька справа причинилась неабияк до вироблення сеї опінії про Польщу в очах цілого світа, як також є се українська справа, що головно жене Польщу в мілітарні авантури, необчислимі мілітарні кошти та в фінансову руїну. Тому три роки світ так якби не знав, що Галичина та Буковина се український край. Сегодня галицька справа є одною з головних справ европейського континенту, яка стала притчою во язицїх мало не всіх народів світа, яка раз враз стукає до замкнених еще дверий Міжнародної Справедливости — та яка стукати буде доси, доки Галичина з Буковиною не стануть вільними.

Заслуга в тім перш усего тих незабутних героїв — славної галицько-української армії — що смертю, кровю, ранами та могилами своїми засвідчили незломну волю нашого народу до свободи.

Заслуга в тім тих незчислимих мучеників та мучениць, що дали своє життя на ляцьких шибеницях, що їх замучила ляцька жовнірня, що лягли від знущань, тортур, голоду і холоду в ляцьких казаматах, тюрмах та бараках. Їх мученича смерть засіяла в серцях міліонів нашого народу по обох боках Океану огненну ненависть до гнобителя та незломну солідарність у змаганню до свободи.

Заслуга в тім тих політичних емігрантів та провідників нашого народу, що воліли покинути рідний край, майно, родини, спокійне життє, — ніж скоритись ворогови рідного краю; що воліють скитатись чужими чужинцами без певного даху над головою, без забезпеченого куска хліба — ніж залишити боротьбу за волю; що розійшлись по світових роздорожах, аби голосити світови кривду і муки свого народу, аби будити міжнародне сумлінне. Се заслуга їх невтомної праці, коли світ, коли рішаючі його потуги дізнались про галицьке пекло та заговорили про Галичину як про небезпеку для европейського мира.

Заслуга в тім і Ваша, Браття і Сестри в Злучених Державах і Канаді, щосьте не кинули рідного краю в тяжкій годині без помочи і ратунку, щосьте запомогли рідну країну, Ваших Братів і Сестер в старім краю, матеріяльно і політично, щосьте допомогли добродійними жертвами для ратунку тих, котрих зруйнувала ворожа рука в краю, щосьте не забули наших утікачів а з окрема наших славних героїв жовнірів у Чехії та наше бідне студенство на чужині, щосьте піднесли і раз враз підносите грімкий протест перед Антантою та Лігою Народів проти звірського ляцького режіму та заневолення нашої вітчини, щосьте тепер підперли Позичку Народної Оборони, призначену на політичну акцію у світі для визволу Галичини. Ся Ваша поміч вратувала нашу справу у дванайцятій годині! Коли Галичина та Буковина стануть вільні, — то в тім буде і Ваша пайка заслуги, Браття і Сестри на еміграції.

Справа визволу Галичини і Буковини зближається до своєї розвязки. З ріжних причин міжнародного характеру сю розвязку доси відкладано. Сі причини відпадають одна за другою та уступають на бік до решти. Вперте змаганне нашого народу до волі осягає результати. Небавом западе рішенець в галицькій справі. Зближаєсь нова рокова хвиля!

Під сей поважний політичний момент нам треба в десятеро і в стократ скріпити свої сили і свої заходи, щоби завершити щасливим кінцем нашу трилітну боротьбу. Нехайже світ чує тепер Ваші протести стораз голоснійше ніж чув їх до тепер; нехай жертви Ваші пливуть скріпленою струєю, бо лютий кат, котрому жертва вириваєсь з рук, зачав страшну нагінку в старім краю, наповняючи знов тюрми нашим людом; нехай Позичка Народної Оборони попливе прискореним темпом, щоби наше незломне Правительство в сій рішаючій хвилині не опинилось без фондів та щоби вороги не могли сказати, будьто американські Українці не є однодумці зі своїми земляками в старім краю.

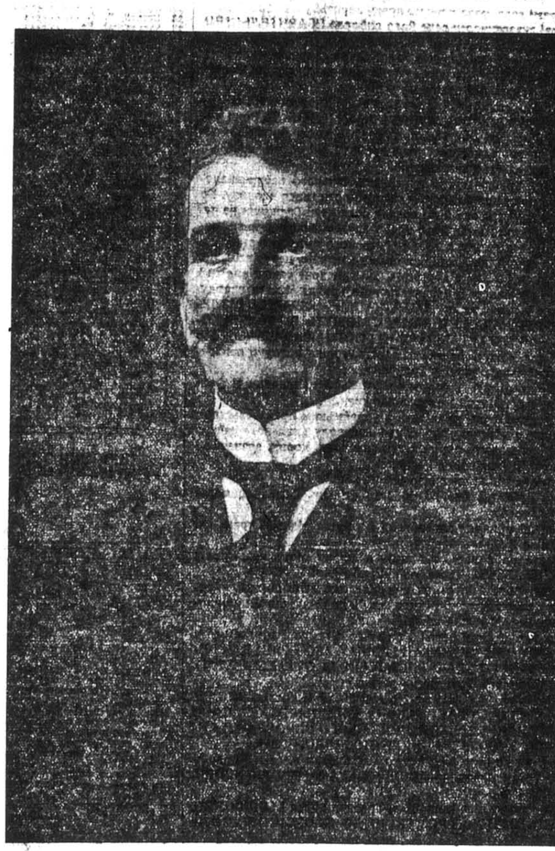
Отсе є той громогласний клич, яким кличе до Вас славний роковий день — день 1. падолиста!

Зединім-же всі свої думки, всі свої серця, напружім всі свої сили, і грудь при груди, плече при плечу, як оден муж ідім твердо, незломно і невтомно до одної цїли! Кождий з нас нехай сповнить свій народний обовязок там, де доля його застала: В місії, в редакції, в організації, в парохії, в громаді, в Січи, в брацтві, чи де. А спільними силами і впертими трудами осягнемо певно спільну ціль: ВОЛЮ РІДНОГО КРАЮ!

Вашінгтон, 1. падолиста, 1921.

ВІД ПРЕДСТАВНИЦТВА ЗАХІДНО-УКРАЇНСЬКОЇ РЕПУБЛИКИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:

Др. Льонгин Цегельський.

Др. Евген Петрушевич

В треті роковини першого падолиста.

Благословенна будь священна хвиля,
Благословенні невмірущі дні!
Ви розповили Велитня з безсилля
І сили люду, скамянілі в сні.
Збудили дивом на геройське діло.

І сталось чудо!... Лазарове тіло,
Закуте в гробі тридні, три віки,
Воскресло, встало, кровію скипіло
І, меч двосічний взявши до руки,
Пійшло до бою з темним духом смерти.

Лиш підлий хоче добровільно стерти
Своє нікчемне імення з карт буття.
Імя героя не на те, щоб вмерти
І понестися в безвість забуття!
Воно від роду помянесь до роду!

Нехай святиться гордий стяг Народу,
Який простерся на верхах Карпат!
Він сонне море сколихнув до споду
І, збивши хвилю в диний водопад,
У скелю грянув — аж здрігнулись гори!

І від надхмарних шпиців Чорногори
Аж до плодючих понадсянських піль
Знялася пісня, як бурхливе море:
Нехай пропаде наш відвічній біль!
Восанна гордим Лицарям! Ми вольні!

Ми вольні! — Вправді ворота пекольні
Повстали проти наших вічних прав,
І вправді наші здобутки мозольні
Варшавський злодій підступом заграв —
Дарма! — Ми вольні і будемо вольні!

Петро Карманський.

УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ!
БОРОНІТЬ РІДНИЙ КРАЙ!
КУПУЙТЕ БОНДИ ПОЗИЧКИ ГАЛИЦЬКОГО УКРАЇНСЬКОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА!

1918 РОКУ.

З початком місяця жовтня 1918 року зайшли у світовій війні події, що вказали на великий історичний зворот. Побідні осередні держави дізнали розбиття болгарського фронту та не могучи вдержатись на інших боєвих фронтах, мусіли звернутись до президента Вилсона з предложеннем загального перемиря, що вказувало на зближаючуся перебудову Европи.

Відчули се також народи Австрії та почали роздумувати про здійсненне права самоозначення кождого народу австрійської монархії.

Тай наша Українська Парляментарна Репрезентація у Відні, а також Українці в Галичині зачали приготовні кроки.

Вже 10. жовтня, 1918, відбулась повна нарада Української Парляментарної Репрезентації разом з нашими членами палати панів і буковинськими послами у Відні, і постановила приступити до заснования конституанти, що мала би рішити про самоозначення українського народу.

Слідуючого дня покликав до себе цісар Карло президії парляментарних клюбів, аби підготовити справу перестрою Австрії та дізнатись, як думають народні заступники перевести право самоозначення народів.

Відтак, зовсім неожидано, появився маніфест цісаря Карла з 16. жовтня, 1918, в котрім заповіджено, що Австрія має стати союзною державою, в котрій кождий народ творить на своїй области осідку свій власний державний устрій, та завізвано народи Австрії до співділання в сім ділі, покликуючи до життя національні ради, зложені з послів кождої нації.

Отсей цісарський маніфест став безпосередним товчком до внутрішнього розпаду австрійської монархії. Національні держави стали скоро формуватись, але до Австрії не вернулись.

Дня 18. жовтня, 1918, відбулось конституванне Української Національної Ради у Львові, та наступаючого дня 19. жовтня, 1918, зійшовся у великій салі Народного Дому у Львові: всенародній збір українських нотаблів, що приняв акламацією проголошення української держави на українських областях австрійської монархії.

Тогосамого дня проголосила чехословацька Національна Рада независимість чехословацької области. Дня 21. жовтня, 1918, заявились німецькі національні збори у Відні за приступленнем до творения самостійної німецько-австрійської держави. Дня 24. жовтня, 1918, проклямовано полуднево-славянську державу в Загребі. Дня 28. жовтня, 1918, переняла чеська Національна Рада в Празі управу, а Польська Комісія Ліквідаційна в Кракові обняла в свої руки управу Західної Галичини.

Тимчасом уступило міністерство д-ра Гусарека та на його місце прийшло останнє міністерство д-ра Лямаша, що дістало цісарське уповажненне передати правлінне національним радам на їх питомих областях.

Президія Української Національної Ради завідомила дня 23. жовтня, 1918, президента міністрів д-ра Гусарека про конституванне української держави, та коли дня 25. жовтня, 1918, прийшло нове міністерство з президентом міністрів д-ром Лямашем, зажадала від нього президія Української Національної Ради, передачі державної адміністрації у Східній Галичині в руки Української Національної Ради. Але й послідне австрійське міністерство, хоч все признавало повне оправданне нашому домаганню, проволікало виданне вказаних розпорядків до намісника у Львові.

Делегація Української Національної Ради у Львові ждала на інформації і розпорядження з Відня з дня на день, а тут події ішли одна за другою скорим ходом та грозила небезпека, що польська комісія ліквідаційна переїде з Кракова до Львова і при помочі польського урядничого апарату обійме державну адміністрацію Східної Галичини. Аби тому запобігти, треба було скоро ділати.

Тому представники Української Національної Ради у Львові звернулись дня 31. жовтня, 1918, до галицького намісника гр. Гуїна із запитом, чи має він з Відня приказ віддати державну адміністрацію Східної Галичини по думці цісарського маніфесту з 16. жовтня, 1918, в руки Української Національної Ради, та чи він готов се зробити. А коли намісник по довшім прояснюванню справи дав нам відмовну відповідь, то азраз знов зібралась делегація Української Національної Ради у Львові і по вислуханню звітів комісій: військової і народньої оборони, ПОСТАНОВИЛА СЛІДУЮЧОГО ДНЯ, ТО Є 1. ПАДОЛИСТА, 1918 р., РАНО УКРАЇНСЬКИМ ВІЙСКОМ, ЯКЕ ТОДІ БУЛО У ЛЬВОВІ, ВИКОНАТИ АКТ ПЕРЕВОРОТУ ДЕРЖАВНОГО, ЗАЙМАЮЧИ ЛЬВІВ З УСІМИ ДЕРЖАВНИМИ ВЛАСТЯМИ У ВЛАДУ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.

ВИСТРІЛАМИ О ГОДИНІ 4. РАНО ДНЯ 1. ПАДОЛИСТА, 1918, БУВ ДАНИЙ ЗНАК І ВІДТАК СПОКІЙНО І БЕЗ ПРОЛИВУ КРОВИ ДО ГОДИНИ ШЕСТОЇ РАНО БУВ СКІНЧЕНИЙ АКТ ЗАНЯТТЯ СТОЛИЦІ КНЯЗЯ ЛЬВА І НАД ЦІСАРСЬКИМИ ОРЛАМИ НА МІСЬКІМ РАТУШІ І ГАЛИЦЬКІМ НАМІСНИЦТВІ У ЛЬВОВІ ЗАСІЯЛИ ВРАНЦІ НАШІ СИНЬО-ЖОВТІ СТЯГИ НА ЗНАК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ НАД ГАЛИЦЬКОЮ УКРАЇНОЮ.

ПОПОЛУДНІ ДНЯ 1. ПАДОЛИСТА, 1918, НАСТУПИЛО ФОРМАЛЬНЕ ПЕРЕНЯТТЄ ВЛАДИ ДЕЛЕГАТАМИ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ У ЛЬВІВСЬКІМ НАМІСНИЦТВІ, ДЕ МИ ПОПРАЩАЛИСЯ З НАМІСНИКОМ ГР. ГУЇНОМ, ТА У ВІЙСКОВІЙ КОМАНДІ У ЛЬВОВІ.

Др. Кость Левицький.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

В ДЕНЬ ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА.

В День Першого Листопада замаяв в столичнім городі Львові синьо-жовтий, український прапор на знак, що український народ став вольним на своїй прадідній землі.

В день Першого Листопада дзвонили радісно дзвони в українськім Львові, а їх гомін волі дався чути по всіх закутинах галицької землі.

В день Першого Листопада здрігнулася Галицька Україна в цілій своїй основі, а здрігнулася так сильно, що в оден момент скинула з себе вікове лядське ярмо та стала господарем в своїй хаті і на своїм поли.

Так, було це дійсно в день Першого Листопада 1918 року, по шістьсотлітнім лихоліттю, по шістьсотлітній тяжкій лядській неволі.

Бо тільки подумати:

Богатому та славному колись на весь світ народови жити майже шістьсот літ в страшнім поневоленню, бути весь час — рабом на своїй власній землі, працювати в поті чола на своїх гнобителів, на своїх катів — кровожадних Ляхів, гнути спину й слухати, жити в вічній темноті, зносити наруги на свою мову, церкву та нарід, з голоду примирати, або кидати рідну землю та йти в світ за очи, кращої долі шукати. Витерпіти це все та діждатися хвилі, яка приносить найбільший скарб—волю для народа...

В день Першого Листопада Галицька Україна стала сильною, бо Українець, деб. і чим він би не був став в той день Українцеви рідним братом. Бо в той день забулися роздор та партійні спори, бо в той день не було видно й не було чути ні гетьманів ні полковників ні більш ні менш славних а в усіх на устах і на ділі була: Україна.

* * *

В день Першого Листопада поллється море сліз на нашій Галицькій Волости. Заплаче гірко українська вдова по своїм мужу, українська сирота по своїм батьку, а отець і мати за сином і дочкою. А тих кого оплакуватимуть вже не має і не вернуться. Вони лягли в сиру могилу в борбі за волю України.

Заплаче вся галицька Україна, заплачуть всі вірні діти тої землі за тими, що вже в могилах, за тими, що гниють в таборах та тюрмах, та за тими що розкинені по цілому світу, ждуть в голоді та холоді хвилі спасення для нашої країни.

І піде в день Першого Листопада українська дитина, піде сивий батько та старенька мати разом зі своїми тими, що ще при живих остали, далеко в поле до розритих Ляхами могил і будуть молитися з цілої душі і серця до поломаних Ляхами хрестів, на яких ще донедавна видніла напись: Поляг за Волю України.

Підуть молитися, щоби на гробах поляглих синів набрати нової сили та завзяття до дальшої крівавої борби з злочинним наїздником — Ляхом.

І дадуть їм ті святі могили віри, сили і надії, і заговорять до них, а мова тих могил буде одна й та сама:

Памятай Галицька Україно, що найбільше Твоє Свято — День Першого Листопада, бо в День Першого Листопада Ти обєдналась і станула як одна, велика родина.

Памятай Галицька Україно, що тільки в тім обєднаню була, є й буде Твоя сила.

* * *

І буде вертати від могил батько й мати, буде вертати бідна вдова з дрібними дітьми, будуть вертати хлопці і дівчата, а всі вони з сумом на лици, але сильні духом. Буде вертати і старий дідусь з внуком сиротою. І покаже дідусь хлопчині вербу при дорозі, на якій повис його батько так як повисли тисячі добрих синів галицької землі. І покаже дідусь малому хлопчині ряди скованих братів і сестер наших, яких будуть гнати польські жандарми за це, що святкували День Першого Листопада — День Свободи Українського Народа в Галичині.

Тільки покаже, а не доповість за що. Не доповість, бо сльози не дадуть говорити.

Так будуть вертати наші братя в старім краю від могил, де святкували День Першого Листопада. А осінний вітер буде їм шепотіти:

Шайнуйте память полягших і терплячих за волю України та учіться від них любити свою рідну землю.

Памятайте на День Першого Листопада — найбільше Свято Галицької України. —

Др. Лука Мишуга.

АМЕРИКА — ГАЛИЦЬКІЙ УКРАЇНІ.

Нікотрий край в Европі, а навіть в цілому світі, так не скривджено по сій світовій війні як Галицьку Україну.

Віддано її найгіршим злочинцям на муки, переслідування і катовання.

Винні за се аліянти і бувший американський уряд Вилсона, котрі ставились до народу Галичини як колись Габсбурги, що були його відпродали ляцьким панам в аренду.

Стався великий злочин, злочин, який повинен би поруши-ти цілий світ; повинен би тронути його душу і серце; та вирвати з нього голосний крик протесту.

Але світ мовчить.

Одна тільки УКРАЇНСЬКА ДЕРЖАВА могла би обізватись в обороні Галичини. Але її нема. Була і впала. Тепер тільки руїни по ній, на яких сидять московські наїзники.

Нема кому стати в обороні Галичини.

ТІЛЬКИ САМА ВОНА МУСИТЬ БОРОНИТИСЬ.

Самий УКРАЇНСЬКИЙ НАРІД В ГАЛИЧИНІ мусить проти польських лотрів боротись що днини і що хвилини на кождому кроці і на кождому місці, без перестанку і без віддиху. В тій боротьбі бере там участь кождий Українець і Українка, чи старі чи молоді, без ріжниці і без вимки. Боротьба нерівна і тяжка і покищо безуспішна.

А кромі того, поза межами краю, боротьбу в обороні його державної суверенности веде його виборне ПРАВИТЕЛЬСТВО ПІД ПРОВОДОМ Д-РА ЕВГЕНА ПЕТРУШЕВИЧА. Воно взяло на себе весь тягар політичної боротьби за самоозначенне і суверенність українського народу Галичини на міжнародній арені і досі вже увінчалося значними успіхами.

Третім чинником в обороні Галицької України Є ГАЛИЦЬКІ УКРАЇНЦІ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І В КАНАДІ. Вони можуть зробити для свого рідного краю в роках його найтяжшого нещастя се, чого не може зробити ані старий край ані його правительство заграницею.

Старий край, закутий в кайдани ляцького наїзника-злочинця, не може кричати перед світом проти сього злочину. Бо хотяй він кричить, але його голосу поза межі Галичини не чути; його не пускають. Його треба другим далі перейняти, понести і передати світови. Се робить його правительство, котре є тепер у Відні. Але й воно всього не вдіє, передівсім, що не має на се фондів, а друга річ, що світ хоче також видіти і чути, що рівночасно з правительством кричать і маси народу.

Отже у сьому власне АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ, В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ І В КАНАДІ, МОЖУТЬ В МНОГИХ ДІЛАХ ВИРУЧИТИ І СТАРИЙ КРАЙ І ЙОГО ПРАВИТЕЛЬСТВО.

1. Вони можуть переказати світови крик розпуки нападеного українського народу Галичини.
2. Вони можуть зложити правительству Галичини ті фонди, яких старий край не може зложити.
3. Вони можуть співділати з українським правительством Галичини в політичних акціях для її визволу з ляцького наїзду.
4. Вони можуть підпомагати голодних, хорих, вязнених і вдів та сиріт Українців в Галичині.

Чи роблять се американські Українці?

Так, роблять! Але не роблять стільки, скільки вимагає хвиля і потреба.

Є ріжні причини занедбання і забуття рідного краю, які подекуди є й загальнозвісні.

Інакше робили би в такому нещастю свого краю другі народи, як Айриші, Чехи, Італійці, або інші.

Вони робили би се, на що вони вже дали докази, з посвятою і саможертвою. Відмовили би собі, а дали би на здобутте волі своїй рідній країні.

А з нас кождий нехай вдариться в груди і спитається у своєї совісти, ЯКУ ЖЕРТВУ В ГРОШАХ АБО ПРАЦІ ДЛЯ ВИЗВОЛУ РІДНОГО КРАЮ ВІДДАВ ВІН ЗА ОСТАННІХ 7 ЛІТ?

Чи та жертва була дійсно велика?

Якби вона була велика, то загальний її вислід, ВИСЛІД ЗБОРУ ГРОША І ПРАЦІ МІЛІОНА ГАЛИЦЬКИХ УКРАЇНЦІВ БУВ БИ ТАКИЙ ВЕЛИКИЙ, ЩО З НЬОГО ВИРОСЛА БИ СИЛА, З ЯКОЮ МУСІВ БИ ЧИСЛИТИСЬ ЦІЛИЙ СВІТ.

Але так не було і досі так не є. Давали жертви і працювали не сотки тисяч, іно ЛИШЕ КІЛЬКА ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ. Прочі були на боці.

І от в сьому ціла наша біда. Треба, щоб ми УСІ ЯК ОДИН СТАНУЛИ ОДНОЮ ГРОМАДОЮ ДО ОБОРОНИ РІДНОГО КРАЮ. Тільки тоді буде сила, сила, яка переможе ворога.

Отже передівсім се треба тепер змінити.

Треба поміч рідному краєви УЗАГАЛЬНИТИ. Треба посвятити тільки праці і труду, аби НІХТО не міг від тої помочі відтягнутись.

От тепер амерканські Українці мають нагоду подати значну поміч рідному краєви.

Його правительство звернулось до галицьких Українців, котрі тепер живуть в Америці, щоби виручили старий край і зложили ПОЗИЧКУ НА ПРОДОВЖЕННЄ ДІЯЛЬНОСТИ СЬОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА.

Ся справа вже загально звісна. Акція вже зачалась. Збірки записів на позичку також уже зачались.

І успіх, рахувати, є, але не такий, якого можна було сподіватись, або якого сподівались по нас наші браття в старому краю.

За кілька місяців ледви зложено позички яких $40.000, замісць $100.000, як звучить сума розписаної позички. Отже досі ще навіть половина не зложена.

Тепер перед нами питанне, як довершити діло? Як сказати правительству, що серед американських Українців воно має поміч? Як переказати се Галичині? І як переказати се історії?

Чи має так лишитись у половині? Чи може ВЕЛИКА І СИЛЬНА УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА В АМЕРИЦІ скаже, що се, що є її святим народнім обовязком супроти рідного краю, — вона сповнить?

Нині день великий для кождого галицького Українця. Нині є треті роковини відродження старої Галицької Української Держави, рідної сестри Київської Держави. День великий і світлий, який ворог-Лях заслонив хвилево своєю червоно-білою шматою.

Сей день вернеться і вернеться скоро, ЯК ТОГО СХОЧЕ ЦІЛИЙ НАРІД.

А ту волю він мусить виказати ділами.

Першим ділом буде, як американські Українці зложать повну суму позички $100.000.

Нехай кожда українська громада в Америці, а також кождий Українець і кожда Українка, візьмуть на себе обовязок причинитись трудом і жертвою для зложення сеї позички.

І нехай діло довершать.

Се буде найкрасша постанова 1. падолиста, а діло буде найкрасшою її памяткою.

Виконанне сеї постанови буде доказом, що ми хочемо і мусимо визволити наш край з неволі і дати йому волю.

КІЛЬКО ПООДИНОКІ ГРОМАДИ ЗЛОЖИЛИ НА ПОЗИЧКУ.

До дня 25-го жовтня, 1921, зложили українські громади в Америці на Позичку Національної Оборони слідуючі суми:

1.	Chicago, Ill.	$6,575	67.	Scranton, Pa.	75
2.	Громада Н. Н.	2,580	68.	Braddock, Pa.	70
3.	Philadelphia, Pa.	2,550	69.	Vandergrift, Pa.	65
4.	Jersey City, N. J.	2,425	70.	Camden, N. J.	55
5.	Newark, N. J.	1,865	71.	Gary, Ind.	50
6.	Brooklyn, N. Y.	1,260	72.	Granville, N. Y.	50
7.	Perth Amboy, N. J.	1,065	73.	Keipert, Pa.	50
8.	Rochester, N. Y.	1,005	74.	Majestic, Ky.	50
9.	New York, N. Y.	1,000	75.	Palmer, Mass.	50
10.	Elizabeth, N. J.	795	76.	Phoenixville, Pa.	50
11.	Shamokin, Pa.	795	77.	Simpson, Pa.	50
12.	Passaic, N. J.	755	78.	Smoke Run, Pa.	50
13.	Manville, R. I.	745	79.	Taylorville, Ill.	50
14.	Wilmington, Del.	735	80.	West Easton, Pa.	50
15.	Carnegie, Pa.	635	81.	West Pullman, Ill.	50
16.	Amsterdam, N. Y.	562	82.	Wilkesbarre, Pa.	50
17.	Little Falls, N. Y.	550	83.	Bridgeport, Conn.	45
18.	Allentown, Pa.	500	84.	Bairdford, Pa.	35
19.	Detroit, Mich.	460	85.	Buffalo, N. Y.	35
20.	Millville, N. J.	430	86.	Decatur, Ill.	35
22.	Bayonne, N. J.	410	87.	Whitinsville, Mass.	35
22.	Boston, Mass.	410	88.	St. Francois, Mo.	30
23.	St. Joseph, Mo.	405	89.	Bentlyville, Pa.	25
24.	New Haven, Conn.	365	90.	Johnstown, Pa.	25
25.	Avoca, Pa.	355	91.	Plainsboro, N. J.	25
26.	Minneapolis, Minn.	345	92.	Rutland, Vt.	25
27.	Addison, Conn	310	93.	Warren, R. I.	25
28.	Cornell, N. Y.	300	94.	Webster, Mass.	25
29.	Shenandoah, Pa.	270	95.	West Rutland, Vt.	25
30.	Altoona, Pa.	265	96.	Worcester, Mass.	25
31.	Stapleton, N. Y.	250	97.	Turners Falls, Mass.	20
32.	Rossford, O.	210	98.	Binghamton, N. Y.	15
33.	Cohoes, N. Y.	205	99.	Des Moines, Ia.	15
34.	Holyoke, Mass.	195	100.	Auburn, Wash.	10
35.	Jeanette, Pa.	195	101.	Crompton, R. I.	10
36.	Stamford, Conn.	195	102.	East Douglas, Mass.	10
37.	Baltimore, Md.	185	103.	Harrison, N. J.	10
38.	Yorkville, O.	180	104.	Long Island, N. Y.	10
39.	Pittsburgh, Pa.	175	105.	Milwaukee, Wis.	10
40.	Washington, D. C.	175	106.	Monessen, Pa.	10
41.	Desloge, Mo.	170	107.	Northumberland, Pa.	10
42.	Woodhaven, N. Y.	170	108.	Oxford Furnace, N. J.	10
43.	Curtis Bay, Md.	150	109.	Parksville, N. Y.	10
44.	Hatmramck, Mich.	150	110.	Ramsen, N. Y.	10
45.	Lancaster, N. Y.	150	111.	Sayesville, R. I.	10
46.	St. Paul, Minn.	150	112.	Taylor, Pa.	10
47.	Danbury, Conn.	140	113.	Washington Depot, Conn.	10
48.	East St. Louis, Mo.	135	114.	Wellsburg, W. Va.	10
49.	Hartford, Conn.	115	115.	Hadley, Mass.	10
50.	McAdoo, Pa.	115	116.	Nemacolin, Pa.	5
51.	Northampton, Pa.	115	117.	Ontario, Canada	5
52.	Peoria, Ill.	115	118.	Westerly, Pa.	5
53.	Chester, Pa.	110			
54.	Whitesstone, N. Y.	110			
55.	Glastonbury, Conn.	100			
56.	Kansas City, Kan.	100			
57.	Olean, N. Y.	100			
58.	Ramey, Pa.	100			
59.	Trenton, N. J.	100			
60.	West Park	100			
61.	Erie, Pa.	95			
62.	Wheeling, W. Va.	95			
63.	Thomas, W. Va.	90			
64.	Toledo, O.	60			
65.	Minersville, Pa	75			
66.	Portland, Oreg.	75			

Не ждіть на нікого!

Не здавайтесь на нічию поміч!

Організуйте позичку у вашій місцевости самі — сейчас!

Український народ мусить сам вибороти собі волю!

Гроші висилайте на адресу:

DIPLOMATIC REPRESENTATIVE OF GALICIA (Dept. 2)
1901 Columbia Rd., N. W.,
Washington, D. C.

ПРИДНІПРЯНСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПРО ГАЛИЧИНУ.

У Відні зачала виходити дня 12. жовтня, 1921, нова часопись під заголовком **„Соборна Україна".** Се є орган придніпрянського **Вільного Козацтва.** Його програма, як пишеться в передовиці — **„Соборна Україна, вільна, залежна тільки від волі свого народу. Українська держава в тих межах, де живе український народ — від Кубані аж по Сян".** Ґазета не заявляється наперед за означеною формою правління. Вона каже, що Вільне Козацтво прийме таку форму правління, яка в дану хвилю найліпше забезпечить незалежність і суверенність українського народу.

Отже в сій ґазеті придніпрянського Вільного Козацтва находимо цікаву статтю відомого придніпрянського патріота і діяча, **Віктора Андрієвського.** Деякі молоденькі (хотяй доктори) Галичани у Відні викрикують проти окремих змагань Галичини до визволу і називають се „загумінковою політикою". Нехай же їм, або й теж всяким скрентонським „дипльоматам" сей розумний і щирий голос придніпрянського патріота буде наукою, з якої не зашкодило-б їм скористати.

Ся стаття Віктора Андрієвського звучить:

Тяжка доля судилась Українському народові в боротьбі за право бути собі самому хазяїном на власній землі. Україна, пошматована на частки сходить кровю, а її народ виявляє чудеса одважности і саможертви.

В тій цілій боротьбі особливу увагу цілого світу якраз тепер звертає на себе **Східна Галичина,** споконвіку українська земля, української Держави Короля Данила і Князя Льва.

От вже $2\frac{1}{2}$ року, як з часу навали Галерівської орди лютує в краю дика сваволя „переможця", що й перемогти противника спромігся не інакше як тільки чужою зброєю і звичайним своїм способом — підступом. Діставши дозвіл роспоряджатися в Галичині, Польща, з завзяттєм грабіжника, що почуває свою безкарність, почала наводити в краю свої порядки — насаджувати свою „культуру".

Наслідки тієї культури страшні. На цілій земній кулі з ними можуть зрівнятись хіба наслідки культури большевицької, на боротьбу з якою Польща одержала мандат від всевладних переможців, теперішміж панів світу.

Се не перешкоджає щасливим і сумлінним наймитам тих держав, що вважають себе оборонцями справедливости і культури, гукати на цілий світ про свою „культурну" місію на Сході.

Бог знає, до чого довела би робота польських піонірів, европейської культури, колиб в обороні своїх прав не став самий галицький народ. І тут наочно виявилась уславлена польська „культура" і „культурність українських гайдамаків" з галицької землі. Могутня Польща послала свої карні експедиції, озброєні французськими гарматами та скорострілами. Ті карні одряди огнем і мечем нищать край; допускаються таких насильств, таких звірств, які по справедливости можуть стати поруч з московсько-большевицькими.

„Гайдамаки" натомісць вислали від себе в Европу заступників, що за той час безупинно гукають в світі до живих людий, і з розпукою звуть їх собі в оборону во імя законности і справедливости.

І коли почуттє людської і національної гідности, розпуки і болю за муки свого народу, потягнули молодого ентузіяста Українця на терористичний акт; коли залунали стріли Федака на польського „воєводу" Грабовського, — то польська преса в своїй безличности не завагалась оголосити, що замах було зроблено большевицько-московською організацією!

Для польської „культури" брехня, наклеп і підступ — звичайні способи, щоб затулити очі европейському громадянству, на справдішній стан річий.

Та брехнею, кажуть, світ пройдеш, але назад не вернешся.

Закордонна робота Галицького Уряду, в особі заступників Національної Ради, не пропала дурно. Світ не тільки поінформований про дійсний стан річий, але їх заходами, справа Галичини вже прийшла на порядок денний в сучасному судилищі народів — в Найвисшій Раді.

Коли справа Галичини стане на той шлях, на який її намагається поставити Галицький Уряд; коли Галичина забезпечить собі державне істнованне — се буде перший і великий крок в будуванню Соборної України.

Галичина от вже пів віку, як справедливо вважається за український Піємонт. Тої ролі ніхто ніколи не відбере їй в українській історії.

Колиж вона стане твердою стопою на ґрунті своєю власної державности, то разом з нею твердо стане і ціла Соборна Україна.

Галичина неминуче візьме знов на себе свою історичну ролю українського Піємонта, з якого почнеться відбудова Великої Соборної України. Галичина вже має за собою ту традицію, скріплену не тільки півсталітньою національною роботою, але й кровю її синів, пролитою в обороні ідеї самостійности і Соборности України.

Тої традиції не зможуть загасити ніякі сили, бо вона увійшла в кров Галичан і скроплена їх кровю. Яка-б ворожнеча, які-б непорозуміння не виринали поміж окремими людьми або групами тих або інших Українців — вони ніколи не будуть всилі перемогти того непереможного потягу національного інстинкту, який все подолає; знесе всі перепони, і зведе колись до купи всіх Українців, з усіх тепер розрізнених частин України.

А імена тих, що працею своєю до українського державного будівництва, деб то не було, колиб то не було і в який би то не було спосіб, причинились, історія України запише золотими літерами на своїх сторінках. Кров же героїв, в обороні Соборности України пролитая, скріпить наш народ вічним цементом, якого не буде всилі розбити, розруйнуват иніяка в світі сила.

Віктор Андрієвський.

РЕЗОЛЮЦІЇ
II-го УКРАЇНСЬКОГО МІЖПАРТІЙНОГО ЗЇЗДУ У ЛЬВОВІ ДНЯ 3. ВЕРЕСНЯ 1921.

I. Внутрішньо-політичні резолюції:

Міжпартійний Зїзд, виходячи з заложення, що Польща є лише хвилевим окупантом Східної Галичини, якої правно-державне становище вирішать оконечно держави антанти, покликані до цього на основі арт. 91. сан-жерменського договору, стверджує, що окупаційний режім, стремлячий до знищення відпорної сили українського населення, всіх ділянок народнього життя, треває дальше з незміненою силою, що польська влада веде інтензивну кольонізацію краю, польщить народнє і середнє шкільництво, не допускає українського студентства до студій на польських вищих школах, знесла свободу преси, зборів і стоваришень, арештує, інтернує і конфінує неповинних людей і веде виницуючу український нарід економічну політику, а крім цього зайшли нові факти і події, які мають на ціли український народ і держави антанти поставити перед доконаними фактами.

Зокрема: 1) Міжпартійний Зїзд протестує найрішучійше проти переведеного з днем 1. вересня ц. р. поділу Східної Галичини на воєвідства, цей поділ зміряє до заведення в Східній Галичині такої політичної адміністрації як у Польщі, а зокрема поділення одноцілої під оглядом політичної адміністрації території Східної Галичини на три адміністраційні одиниці, залежні безпосередно від Варшави. Сама конструкція воєвідств являється політичним актом лишним всякої реальної вартости, прим. в склад львівського воєвідства втягнено західно-галицькі повіти, хотячи надати польський характер области: Львів, Дрогобич, Перемишль.

2) Міжпартійний Зїзд застерігається найрішучійше проти наміреного переведення на території Східної Галичини виборів до варшавського сойму так, як переведення їх являється ярким нарушенням правно-державного становища Східної Галичини.

3) Міжпартійний Зїзд апробує становище партій в справі загального перепису населення і в справі покликання службовиків української народности до військової служби.

4) Міжпартійний Зїзд протестує перед цілим культурним світом проти цього, що польська окупаційна влада перепинює діяльність українських гуманітарних товариств і інституцій а зокрема забороняє засновування нових Окружних і Місцевих Українських Горожанських Комітетів, а завішує діяльність вже істнуючих.

II. В університетській справі.

1) Міжпартійний Зїзд з дня 3. вересня 1921 р. ухвалює продовжувати послідовно творення українського університету і инших вищих шкіл у Львові.

2) Міжпартійний Зїзд взиває українських професорів і доцентів університету, які пробувають закордоном, до негайного повороту до краю і виконування обовязків на українських університетських студіях у Львові.

3) Міжпартійний Зїзд завзиває Уряд З. У. Н. Р., щоби добув у инших університетів для українських університетських студій у Львові признання важности виставлених свідоцтв.

4) Міжпартійний Зїзд взиває відповідні чинники, щоби зорґанізувати енерґічну акцію для зібрання фондів на удержання Укр. Унів. Студій та орґанізацію укр. університету і инших вищих шкіл у Львові.

5) Міжпартійний Зїзд заяв-

ляється против вписів українського студентства на львівський університет і инші вищі школи у Львові. Що до инших вищих шкіл в Польщі, зборонені вписи так довго, як довго істнуватимуть дотеперішні обмеження в університетській науці відносно української молоді.

6) Міжпартійний Зїзд признає право виїзду за границю і евентуального користування з публичних фондів тим студентам, котрих спеціяльні студії цього вимагають і їхній виїзд апробує Сенат Укр. Унів. Студій у Львові.

7) Міжпартійний Зїзд не ставить ніякої перешкоди у виїзді на заграничні університети і инші вищі школи тим студентам, що можуть оплатити там свій побут з власних фондів.

8) Міжпартійний Зїзд взиває молодь на заграничних університетах і инших вищих школах, котра покінчила свої студії, щоби повертала негайно до краю; візвання до повороту відноситься також до цеї частини молоді, котра може побирати науку на Укр. Унів. Студіях у Львові, а остає за границею на удержанню з фондів, зібраних шляхом жертвенности.

9) Міжпартійний Зїзд удержує в силі свою ухвалу з 4. VI. 1921 р., що до складання іспитів і риґорозів абсольвентів, що покінчили науку перед першим падолиста 1918 р.

III. В справі всенародного оподаткування.

Міжпартійний Зїзд приймає до відома і одобрює рішення Президії У. Н. Р. в справі утворення українського народнього фонду і оподаткування загалу укр. населення на народні цілі. Міжпартійний Зїзд взиває ціле українське населення складати сейчас і в цілости народний податок, а повітовим діячам поручає розвинути як найінтензивнішу акцію для спопуляризування цего податку як найвищого наказу в імя добра народу. У. Н. Р. рішає:

I. Утворюється Укр. Народний Фонд, призначений на цілі народної оборони і будівництво української державности.

II. Всі одиниці української народности, що мають власні сталі, або несталі доходи як також інституції, що не удержуються з публичної жертвенности, є обовязані вплачувати щорічно нар. податок після отсеї скалі:

1. Господарі рільники (також священики і другі що провадять рільне господарство) пів процент збору з поля зглядно рівновартність в грошах в двох ратах в осені і в січні кождого року.

2. Особи вільно заробкуючі: одна четверта при доході до 30.000 мп. в місяць, пів процент при доході до 80.000 мп., а оден процент понадто, платно в місячних ратах.

3. Урядовці державні і приватні одну четверту процент) при сумі поборів до 30.000 мп. в місяць, пів процент до 80.000 мп., а оден процент понадто, платно в місячних ратах.

4. Інституції торговельні, продукційні (кооперативи і спілки одну четверту процент від суми проданих товарів в місячних ратах.

5. Інституції кредитові і банкові 2 процент від суми заінкасування відсотків і всякого рода провізій, платно в місячних ратах.

6. Інституції, які не ведуть ніякої заробкової діяльности, або дуже малу в порівнанню з посіданим майном, платять титулом нар. податку 1/000 (один від тисячі) від курсової вартости їх майна.

III. Всі інституції і фонди, які користали або користають з жертвенности української суспільности а не мають характеру чисто партійних фондів, є частиною укр. фонду і як такі підлягають начальному нагляді Кураторії Укр. Нар. Фонду.

IV. Евіденція грошевого руху в цих фондах так давнійших як і також новоповставщих, перегляд всіх впливаючих податків і переводжених збірок, веде Центральна Народня Каса як місце розрахунку Укр. Нар. Фонду, яка остає під начальним зарядом Кураторії Укр. Нар. Фонду.

V. Всякі видаткування з фондів, вичислених під III., можуть бути переводжені лише на підставі преліміарів, затверджених Кураторією Українського Народнього Фонду.

VI. Кураторія має право заряджувати тимчасово видаткування готівки поодиноких фондів, що складають Українських Народний Фонд на инші народні цілі, необняті первісним призначенням даного фонду.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ЗЕЛІЗНИЧА РАДА ГРОЗИТЬ НЕПОСЛУШНИМ ЮНІЯМ

ШІКАҐО, 29. жовтня. — Зелізнича Робітнича Рада Злучених Держав видала ще одну заяву про недавну конференцію межи представниками зелізничих юній і представниками зелізничих зарядів, і загрожує усім зелізничим юніями ріжними карами на случай, якби вони не послухали наказу провідників зелізничих юній і таки захотіли вийти на страйк.

Зелізнича Рада грозить, що на случай страйку робітничі юнії потратять всі користи зі своїх умов зі зелізницями та потратять свої права до запомог.

СУДИ ЗБИРАЮТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ РОБІТНИЧИХ ЮНІЙ В МІНҐО.

ІНДІЯНОПОЛИС, Індіяна, 29. жовтня. — Тутешний федеральний судя Ендерсон заявив, що він готов видати судову заборону до юнійних урядників організувати вуглевих робітників в углевім окрузі Західної Верджінії.

Він думає видати сю заборону на тій основі, що організація вугольних робітників булаби змовою проти свобідної торґослі вугля.

ПОВІНЬ ЗМЕЛА МІСТОЧКО З ЛИЦЯ ЗЕМЛІ.

ВЕНКУВЕР, Бритиш Коламбія, Канада, 29. жовтня. — В наслідок наглих дощів піднялася вода в потоці Британія, так що води залляли цілий ряд осель здовж сього потока, причиняючи великі шкоди в маєтку та втрати в людськім життю.

Найбільше шкоди зробила повінь в місточку Британія, що лежить яких 50 миль на північ від Венкуверу. Тут вода піднеслася на яких 70 стіп понад нормальний (звичайний) стан. З води уже добуто досі 35 трупів. Повінь прийшла в ночі, змиваючи доми, стайні і другі забудовання і забираючи се все зі собою в Тихий Океан.

ЗЕМЛЕТРЯСЕННЯ В ПІВДЕННІЙ АМЕРИЦІ.

БУЕНОС АЙРЕС, Арґентина, 29. жовтня. — В ріжних околицях південної Америки далося чути землетрясенне.

Про землетрясенне доносять з кількох місцевостий, від себе сильно віддалених. Зі сього вносять, що південну Америку жде ряд землетрясень, подібних до тих, що навістили її були послідного року в падолисті, грудни і січни. Від теперішнього землетрусу найбільше потерпіло місто Кордова, котри було знищене землетрусом якраз двайцять сім літ тому назад.

ВІДАЙ ТАКИ ПРИЙДЕ ДО СТРАЙКУ МОЛОЧАРСЬКИХ ВІЗНИЦЬ.

НЮ ЙОРК, 31. жовтня. — Цілий учорашний день радили конференція торговців молока та візниць, розвозячих молоко над справою заплати, але не могли погодитися. Супроти сього сподіються таки страйку 11.000 нюйорських молочарських візниць.

ЗНОВ ЗАНОСИТЬСЯ НА РАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ?

З міста Енид, в стейті Оклагома, доносять, що по місті їздять авта, наповнені білими людьми, убраними в довгі білі одежі, з каптурами на голові. Автомобілі їздять передовсім по муринській дільниці, а всі пасажири узброєні. Серед Муринів з тої причини шириться пострах. До того кількох з них мало дістати анонімові листи, дорадкуючі їм вибиратися з міста. Декотрі з дійсно послухали листів та втікли з міста.

Ціла афера має бути відбуком недавної стрілянини межи урядниками та кількома злодіями - Муринами. Підчас стрілянини поліція вбила двох Муринів, а зате злодії ранили полісмена. З сього має розпалюватися наново нова ненависть расова, котра недавно лише довела в сій части краю до знищення цілої муринської дільниці.

ПЕТЛЮРА НА УКРАЇНІ

ВАРШАВА, столиця Польщі, 29. жовтня. (Есосіейтед Прес). — Советське посольство оголосило сьогодня, що протибольшевицький вождь, отаман Петлюра, прибув на Україну з польської території зі своєю армією.

Він заняв міста Гусятин і Городок. Його війська борються тепер в Каменці Подільському.

Советське посольство заявляє, що нові відділи Петлюрових військ переходять польську границю на Україну, та що польські військові і зелізничі власти співділають з ними.

Тутешні советські власти зажадали вияснення від польського міністерства заграничних справ.

Замітка. — Як видно з міст, які Петлюра заняв, він не перейшов з Польщі на Україну, але з Галичини. Перейшов ріку Збруч і тепер находиться зі своїм військом на Поділлю.

КОМУНІСТИЧНЕ ПОХМІЛЛЄ.

БЕРЛІН, 12. жовтня. (Вл. кор. „Свободи"). — У Милані відкрився конгрес італійських соціялістів. Виступ представника французької комуністичної партії викликав цілу бурю глузливих і ворожих вигуків з боку конгресу. Француз з великим запалом порадив конгресови перейти на ґрунт московського інтернаціоналу й зорбити нарешті революцію. На це почувся цілий град глузливих вигуків: „Чому ви, Французи, самі не робите революції?", „Хай живе хоробра французька соціялістична партія!", „Франція задушила російську революцію!" й т. п.

Великий шум тривав довгий час.

Представника московського інтернаціоналу Луначарського, післаного для участи в конгресі, поліція до Італії не допустила. Луначарський ще й досі сидить зі своєю дружиною в Німеччині.

УКРАЇНЦІ БЕРУТЬ УЧАСТЬ В МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВІ В НЮ ЙОРКУ.

В Ню Йорку отворено в суботу, дня 29. жовтня с. р., велику виставу, уладжену всіми народностями, які склались на американську націю, у великій касарні 71-ого полку (71 Реджимент Арморі) при 34-тій улиці і Парк евеню.

Вистава буде тривати два тижні і буде замкнена 12-го падолиста с. р.

Українці на виставі мають свій окремий відділ. Також будуть брати участь в походах і концертах.

Тикети на виставу можна дістати при касі від 34-ої улиці.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

УКРАЇНСЬКА АРМІЯ НА ЕМІҐРАЦІЇ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

Німецьке Яблонне, Чехословаччина, 1. жовтня, 1921.

Наслідком порозуміння, яке наступило на протязі цього літа між чеським а польським правительством у деяких господарських а то й сусідсько-політичних справах, становище української армії в Чехії стало зразу без порівнання гірше ніж було досі.

Шляхом взаїмних уступок чеське правительство осягнуло ймовірно у Поляків бажане запевненнє, що вони припинять орґанізовання словацьких леґіонів на своїй території, а зі свого боку зобовязалося перед Поляками, що доложить усіх зусиль, щоби покласти край українській еміґрації в Чехії, яка не дає спокою Полякам.

Перш всього в місяці липні чеське міністерство оборони видало розпорядок, яким касує орґанізацію української Бриґади в Нім. Яблоннім, переміняючи її на чесько-словацький табор для інтернованих Українців. Намість дотеперішних військових поборів визначило інтернованим поденне — 50 сот. для стрільця, а 5 К. для старшини, і то тільки тим, що зі зброєю в руках перейшли чеську границю.

Коли зважити, що марка на лист до Галичини коштує 1.25 Кч., кусок мила 5 Кч., 4 папіроси 1 Кч., і т. д., то стане ясно, яку покупну вартість має тих 50 сот., що їх отримує тепер наш стрілець або старшина на прожиття одного дня.

Деякі мають свої родини коло себе, а ті — т. є. жінки і діти окрім звичайного стрілецького харчевого пайка не отримують зовсім нічого.

Та не вся Бриґада перебуває під сей час в Нім. Яблоннім. В таборі залишилась тільки одна четвертина первісного стану Бриґади т. є. біля 800 стрільців і старшин, а решта знаходиться вже від довшого часу на державних чеських роботах.

Тим платить чеський скарб трошки більше, бо по 2 Кч. 50 сот. у день. Та як візьмемо на увагу ту працю, яку вони мусять виконувати, і порівнаємо її з платою, то зрозуміємо зразу, що й їхне становище не краще а може й гірше, бо вони виснажують свої сили, обнищують свою одіж і обув за гроші, які невистарчають навіть на поповнення щоденного харчу не то що убрання і т. п.

Донедавна відношення чеських властий до поодиноких таких укр. робітничих відділів було на загал добре, подекуди навіть дуже добре. Стрільці отримували часто з чеських маґазинів нові убрання, які тепер на превеликий жаль їм тут то там вже відбирають. А роботи стали зовсім не легчі ніж були досі. Стрільці працюють тяжко при направах чеських касарень, ходять за кіньми, працюють в складах амуніції, на залізницях, в державних маєтках т. є. переважно там, де чеського жовніра до роботи не присилуєш а цивільному робітникови треба би платити по 40 Кч. в день, як не більше.

Окрім робітничих відділів, які вийшли з табору в Нім Яблоннім, і тих, що приналежать до стану в Йозефові, є ще на Словаччині і на Закарпаттю около 15 роб. відділів і з галицьких втікачів перед польським насиллям. Загалом нараховується біля 8.000 укр. стрільців і старшин в Чехії на роботах а около 1.500 інтернованих в обох таборах (Нім. Яблонне і Йосефів).

Хоча й не дуже ласкава доля чекає нашого стрільця на роботах, то все-ж таки його мрією є вийти з табору, де матеріяльне забезпечення як-не-як богато меньше. Тут в першу чергу йде на увагу Йосефівський табор, в якому перебувають рештки тиж частин Галицької армії, що боролись на Вел. Україні до весни 1920. Ці вже від року живуть в матеріяльних злиднях, бо їм чеські власти взагалі не виплачували ніяких поборів. Тільки товариська поміч з табору в Нім. Яблоннім і американські жертви, які наспівали для них через укр. посольство в Празі (Др. Стоцького), дали їм спромогу витримати до сього часу. З днем 1. липня с. р. становище всього укр. вояцтва в Чехії зрівнялось, стало для всіх однаково прикре, так, що всяка взаїмна допомога виключена. Всі без ріжниці залежні є тепер від допомоги з зовні т. є. від тих жертв, які приходять від наших братів з Америки. З сих жертв користали досі наші студенти в Празі і табор в Йосефові. Від липня знайшовся й Яблонецький табор між тими, що без допомоги не спосібні жити. Першу більшу допомогу (10.000 Кч.), яку призначило посольство, розділено на 302 паїв по 30 Кч. між тих стрільців, що дістають 50 сот. на день. Жінки, яких в таборі є около 90, зорґанізували тимчасову саморатункову акцію таким способом, що звернулися до околичніх скляних фабрик з просьбою приділення їм робіт за якою-небудь винагородою. Одна з фабрик пішла прохаючим на зустріч і передає їм від двох тижнів пацьорки до нанизування, платючи 80 сот. від тузина шнурочків, що при дуже напруженій праці може принести 4 Кч. зарібку на день. Та 4 Кч. на денне прожиття за мало...

Одночасно з переходом укр. Бриґади в стан інтернування чеське правительство розпорядило перенесення табору з Нім. Яблонного до Йосефова, щоби оба табори получити в оден. Се сталося саме в часі, коли Йосефівські інтерновані робили рішучі старання, щоби їх приміщено на зиму денебудь в инших бараках, аби тільки не в Йосефові, де зимування получене є з великими небезпеками для здоровля й життя інтернованих. Йосефівські бараки, побудовані ще в 1914 році для переходового побуту полонених, зовсім не надаються на зимівку для людий. Проміж дошки просьвічують вільні щілини, дахи діраві без стель, печей немає і т. и. Тут померло понад 3.000 російських полонених, яких австрійська команда задля браку бараків та задля великої скількости полонених не могла примістити деинде.

Цей розпорядок що до перенесення пригнітив укр. скитальців найбільше. Правда, чеське правительство приобіцяло на декількакратні просьби і упімнення перевести адаптацію бараків на зиму, але є поважні сумніви, чи всі ті необхідні роботи будуть дійсно виконані. Надворі повіяло вже осінним холодом, табор цими днями має вже відїхати, а в Йосефові ще не наладжено. Сумно стає на душі на саму гадку, що буде далі, коли потиснуть морози. Звідки візьмуть бідні скитальці гроший на вугля, щоб огрівати свої дощані баракові кімнатки?

Прихильнійше поставилось чеське правительство до нашого військового студентства. Студенти будуть надалі могли продовжувати свої студії в висших чеських школах Праги і т. д. за платними відпустками. При так низьких поборах не всі скористають з цего добродійства, всеж таки деякі, в кого є надія на яку-небудь допомогу з дому чи з Америки, певно виїдуть учитися. В однім таборі, що в Нім. Яблоннім, нараховується біля 180 студентів.

II.

Та всупереч обставинам, які складаються щораз- то неприятливійше, укр. армія в Чехії духом не паде і тримається славно. Всі — як стрільці так і старшини є рішені перенести мужно усі злидні та спокійно дожидати хвилі, коли уряд нашого Президента покличе їх знов до діла, до зброї. Про скорший поворот до краю серед загалу нашого вояцтва й думки немає. Всі надміру набідились, аж надто полюбили рідну справу, за яку терплять, щоби могли думати про самоупокорення перед ворогом. Українську армію, яка від двох літ перебуває в Чехії, можна без пересади назвати армією самих вибранців-патріотів. Слабодухи вже давно відпали, розходячись ріжними шляхами; тут немає зневірених ні боягузів. Ті тисячі, які вірно залишились, творять в даний мент одиноке военне поготівля України, яке відограти може в скорім часі велику роль українського визвольного аванґарду.

Настрої, які панують серед стрілецтва, характеризує найкраще ось такий факт: дня 22. вересня с. р. звернувся чеський уряд до укр. інтернованих військ зізазивом, щоби повертались до рідного краю. Хто заявить готовість до 2. жовтня с. р., тому чеські власти постараються за вільний проїзд. Як наші стрільці і старшини привитали цей політичний крок чеського уряду, про те оповідає одна з місцевих німецьких ґазет (Райхенберґер Цайтунґ) ось якими словами:

„Блискучий приклад непохитности й вірности військовій присязі. Мабуть не всім нам відомо, що укр. Бриґада інтернована в Нім. Яблоннім живе від якогось часу з поборів, які не вистарчають навіть на мінімальні життеві потреби, так що годі тут примінити хочби відому пословицю — „За мало, щоб жити, — за богато, щоб умерти"...

Авотор вичисляв далі згадані побори і пише: „Дня 22. вересня під час виплати тих „високих" поборів чеська стаційна команда провірювала стан Бриґади й при тій нагоді відчитано чеський розпорядок, що охочі можуть повертатись до краю. (Як відомо, польське правительство запевнило добровільним поворотцям амнестію). Двічи проголошено міністеріяльний розпорядок та за кождим разом панувала глибока тишина і ні одна нога не ворохнулась, щоби заявити охоту. Коли пройшов перший мент пригнічення спричиненого сміливостю такого кроку, по осінних полях коло табору могутнім гомоном полилась укр. національна пісня: „Не пора". Не наша річ наводити політичні мотиви такого розпорядку, одначе цікавить нас сам вислід, який дає нам блискучий приклад самовідречення укр. вояків та посвята їхніх особистих інтересів. Інтерновані Українці, що перебувають тут далеко від своєї батьківщини і своїх рідних душ, волять серед такої нужди тут животіти, ніж бути невільними горожанами на своїй землі під польським ярмом". Автор кінчаючи свою статтю ставить Українців за взорець німецьким „Міхелям".

Так зустріло цей факт чуже нам і не дуже прихильне тутешне німецьке населеннє, яке раде було би вже більше не бачити нас а то задля своїх ґрунтів, на яких стоять наші бараки. Всеж таки воно не може інакше споглядати на укр. вояків як тільки з пошаною і щирим подивом для їх незломної волі.

Укр. стрілець, галицький хлібороб, за час визвольної війни і свого 2-літнього побуту між чужими богато передумав, богато дечого навчився і став свідомим Українцем-борцем. Два роки на чужині не пройшли без користи. Тепер немає стрільців неграмотних, українська книжка і часопись стала для нашого стрілецтва звичайною духовою вимогою і потребою. По робітничих відділах і в таборах процвитають просвітні й театральні кружки, хори, ріжні курси і т. п.

Про стан свідомої ідейности нашого стрілецтва свідчать як найкраще численні письма й заяви, які надсилали роб. відділи до табору в часі, коли появився чеський розпорядок про відібрання поборів. На приклад стрільці, що перебувають на роботах в Хомотові, написали так:

„З приводу, що нам зменшено побори, з нас ніхто на дусі не підупав і не підупаде, бо ми за гроші не служимо. Ми витреваємо як вірні борці за нашу справу до кінця. Присягу, котру ми зложили раз нашій Батьківщині, ми сповнимо і додержимо навіть серед найприкрійших обставин. Хомотів, 30. серпня 1921. Слідує 16 підписів (15 стрільців і оден підстаршина).

Робітничий відділ в Ружомберґу на Словаччині заявив, що поменшенням платні зовсім не журиться, бо їм „своя Україна милійша ніж чужі коруни", і що всіми силами підтримувати буде просвітні орґанізації Бриґади.

В тісному звязку з інтернованою армією стоїть Уряд Президента др. Петрушевича в Відні, який у військових справах усім порядкує, подає відомости про кождочасний стан нашої справи а під теперішню скрутну хвилю старається про поліпшення матеріяльного буття наших стрільців сподіючись, що американські брати йому в цьому ділі допоможуть.

А.

ДОПИСІ

МІНЕАПОЛІС, МІНН.

Як ми тут працюємо.

Як по всіх закутках Злучених Держав, таксамо і в нас люди уміють цінити і поважати своє. Як по всіх більших і менших українських кольоніях почались орґанізувати комітети до збирання Позички Національної Свободи, таксамо і в нас почалася робота в сім напрямі, з тою вірою, що і ми поможемо прогнати ворога зі своєї власної хати, бо вже досить тої ляхо-татарської неволі, в якій мучиться наш брат на нашій рідній землі.

Тутешні Українці, відчуваючи муки, холод і голод своїх рідних, помагають їм усіми силами, щоби вони як найскорше могли вирватися з ворожих пазурів. І тепер власне прийшов найлекший до того спосіб, а то: Позичка Національної Свободи. Тут вже кождий Українець поможе визволитися своїм землякам з неволі тим способом, що купить бонд на визволення хочби частини своєї рідної землі.

Отжеж в перших днях нашої збірки ми вислали до Вашінґтону 310 долярів, а тепер є вже знов зібраних поверх 300 долярів. Збірка продовжається дальше і ми віримо, що кождий, навіть найбіднійший, покаже свою щирість, бо чейже на 5 або 10 долярів то і найбіднійшого стане, щоби поперти таку важну справу і показати себе свідомим Українцем.

Добре нині робити народну роботу, коли всі однако її розуміють; але де вже появляться слабодухи, то там треба напружувати свою силу, щоби їх побороти. Наприклад у нас, як тільки в українській пресі появився поклик про збирання позички, так темна маса почала зараз кричати на всі заставки: „Не даймо, бо вони нас зраджують! Вони вже раз нас зрадили, то і тепер нас зрадять". Другі знов побачили в большевицькій шматі з Ню Йорку нашкробано, що українські державні мужі у Вашінґтоні ухвалили собі не меньше як 15 сот долярів місячної платні. Вони вчіпились сего як сліпий плота тай кричать, де тільки можуть. А треті то вже наймудрійші, бо упевняють всіх, що українські бонди се тільки видумка часописи „Свободи".

І така то між нами робота. Помимо сего, що нас так мало є в Мінеаполіс, то і ті так почвертовані, що аж лице з сорому паленіє. Не було би вже дива, як би се були якінебудь одиниці; алеж бо тут навіть провідники деяких товариств злапали своє велике „я" і давай свою власну політику робити. Бо і з ким же йому тут числитися, коли він має автомобіль, курить грубе циґаро і має в хаті таке крісло, на якім можна по панськи гойдатися. Забув уже сарака, як то недавно тому він у старім краю телята пас і чужими волами їздив.

Там за морем наш брат все, що мав, всьо своє найдорозше, поклав на жертвенник національної свободи.

Там старенька мати, виправляючи свого сина до боротьби з ворогом, пращала його бадьорими словами: „Йди вже, сину, йди, бо там тебе ждуть твої товариші; там тебе кличе святий народний обовязок!"

Там молода жінка і мати дрібних дітий, пращаючися зі своїм мужом і батьком, веліла йому боронити свій рідний край аж до загину.

Там знов Січовик-доброволець, коли пращався зі своєю любкою, говорив до неї твердо і сміло: „Мила ти мені, моя дівчино, і дуже дорога, але наша вітчина, наша свобода і воля ще мені милійші". А та українська дівчина розуміє також так важну справу; розуміє ту хвилю, котра прийшла, щоби вже раз скинути з себе пута ляцької неволі, і та дівчина не хоче свого любка пустити самого; вона йде враз з ним до отамана, беруть обоє за оружє і з піснею на устах ідуть на кровавий танець.

Там, валяючися в калюжі своєї власної крови, наш брат у смертельних судорогах питається самого себе, чи зможемо ми самі вибороти собі волю. А думка, мов блискавиця, пробігає його мозок, і він собі пригадує, що там за морем є також його рідні брати, котрі не дадуть українських недобитків на поталу клятому ворогови. Вони прийдуть своїм галицьким братам з помочию — моральною і матеріяльною. І помер той український герой з тою надією, що скорше чи пізнійше, а таки ми „запануємо у своїй сторонці".

Так там наші брати не жалували віддати для своєї вітчини всього, що лише мали. Своїм тілом годували вовків-сіроманців, своєю кровю зливали рідні поля і луги та червонили свої рідні ріки. А ми тут, мов заклятї, робимося сліпими і глухими. Ми не бачимо їх мук, не чуємо їх страшних нарікань, а тільки здапались обома руками за своє „я" і носимося з ним, як дурень зі ступою. А все те задлятого, щоби на ратунок свого рідного краю не дати тої мізерної пятки. А комуж ми дамо, як не собі самим?

Ми вишукуємо усьо найгірше, що ворог сіє поміж нас, і кажемо, що то правда, що то святе. А те, що наші щирі провідники нам кажуть, то все лож і обманство. Забувають бідні людиска, що вони самі є тою темною масою, через котру наші провідники мусять пробиватись і через те нераз і своїми головами накладають.

На сім місци ми кличемо до вас в імени поневолених наших братів і сестер, безчисленних вдів і сиріт: Заверніться з своєї скверної дороги і станьте як рівний з рівним, плече в плече, до боротьби з ворогами за свободу і волю свого рідного народу. А коли не схочете сього зробити, то щезайте зпоміж нас! Між нами вам місця нема, бо ви є ті струпи, чиряки і боляки, котрі затроюють кров у здоровому тілі. Покидайте чим скорше наш добрий український нарід і не сійте між ним ненависти та зради.

Отжеж ми не дивімся на тих киринників, але йдім дальше в бій за волю! І хотяй би нам прийшлося не то що позичити, але і викупити кождий метер, кождий цаль нашої рідної землі, то ми се зробимо, бо ми віримо в заповідь нашого батька Тараса, що тільки „в своїй хаті своя правда і сила і воля!"

Н. Н.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН.

Як поступають тутешні Українці.

Від довшого часу не було жадної чутки про Українців у Ню Гейвен і хтось міг би думати, що тут всяка народна робота засипляє, що може тутешні Українці не відчувають народного клича і забувають на свій рідний край. Але воно так не є. Перше всего, то Українці в Ню Гейвен є добре зорґанізовані. Є тут чотири товариства; є товариство „Бандурист", котре від часу до часу відграє театральні представлення; є українська церква і дім парохіяльний, а дотого тутешні Українці мають ще доброго священика і дякоучителя, котрі безупинно працюють в користь загального добра.

Наші Українці не чекають аж до остатної хвилі, але завсіди пробують ставати в ряди враз з иншими українськими громадами, щоби дати якусь поміч своїм братам у старім краю.

Але, що правда, то в Ню Гейвен не бракує і заушників Лейби Троцького, котрі завсіди роблять підпольну роботу. Вони своїми програмами пробують знівечити всьо, що зветься українським, а завести комуну, котрої ніде ще нема. Тії мальчики пхають свої рила там, де їх не просять. Усюди вони лізуть і розливають свою гниль, аби викопати яму під українським робітником, котрий іде правою дорогою.

За покликом о. Володимира Козоріза відбулися тут довірочні збори парохіян. На ті збори були запрошені всі товариства з Ню Гейвен. Малося на них обговорити справу закупна Бондів Національної Оборони Галичини. Згадані збори відбулися дуже спокійно. Хоч було на них трохи „товаришів" з большевицької кошари, то всеж таки правда пішла горою. А що наші перекінчики не люблять правди, то мусіли сидіти тихо. До зібраних промовляв п. Козоріз, котрий у своїй одногодинній промові так ярко змалював большевицький рай і польську господарку у Східній Галичині, що люди не чекали, аж хтось скаже „купуйте бонди", але самі однодушно кликнули: „Ми за бондами!" Охочі почали тиснутися до стола, де сиділи секретарі, і навипередки кликали: „Пишіть мене! пишіть мене!" В протягу пять мінут люди зложили свої гроші на стіл, а вже пізнійше казали, хто кілько дав. Тоді можна було пізнати запал щирих людий, котрі хотять незалежної Східної Галичини, а заразом можна було пізнати тих, котрі стоять на услугах Леніна, бо вони зараз потихеньки вибралися з галі. Хоч на зборах була мала горстка людий, то всеж таки закуплено бондів за суму поверх щістьсот долярів.

Неодин собі подумає: „От то там в тій місцевости вже раз добре, бо коли большевики сидять тихо, то там можна робити якийсь поступ і добре орґанізуватися". Але щоби воно так було, то Українці в Ню Гейвен мусять уживати фізичних сил, аби не заразитися жидівськими примхами.

Ось тут най послужить один примір, як борються тутешні громадяни з парубками Троцького за ідею українського народу.

Тому три тижні були заповіджені в тутешній церкві на домагання громадян довірочні збори в справі закупна Бондів Національної Оборони Галичини, на день 25. вересня б. р. Коли наші (а на жидівській службі) мальчики без штанців учули, що тут будуть збори, на які їх не запрошено, вони давай трубіти на всі заставки: „Не купуйте бондів, бо то для Петрушевича, до його кишені, а не для Галичини. Для Галичини не треба бондів, бо в Галичині буде комуна, то там плоти будуть ковбасами городжені. А як не віріте, то ось вам уся правда: ось вам програми з підписом Дмитришина".

А вже, щоби доказати правдивість своєї брехні, то в неділю, 18. вересня б. р., прийшло півтора жидка коло церкви і ще від сходу сонця чекали, щоби парохіяни як найскорше виходили з церкви, щоби їм роздати якісь квитки на комуну. Але, на жаль, бідняки завелися, бо парохіяни, замісць брати сміттє до рук, зачали плювати на жидівських льокаїв, а їх квитки на дохід „Єжедневних" Бог знає куди вітер носив. Тут наші ренеґати побачили, що опинилися в критичнім положенню, тож, аби як виратуватися, мусіли дуже здорово (хоч не гоноровo) втікати, так що один з них аж свої штанці загубив.

Парохіяни думали, що то вже буде з ними спокій, але детам! Не даром же наша пословиця каже, що свиню хоч і родзинками годуй, то все буде клаповуха. Таксамо і з флячками Москви. Вони, щоби доказати своєї більшої підлоти, прийшли ще раз, але вже самі комісарі. Ті комісарі принесли з собою ще більше своїх програм, а для своєї особистої охорони мали коло себе бічні і задні сторожі.

Дня 25. вересня, ще заки зачалася Служба Божа, наші товарини (товариші) вже коло церкви патролювали і комуну за собою на шнурочку водили. Кого здибали, то солоденько припрошували: „Схадзі, таварищу, на наше „віше"; сеж в обороні радянської Галичини!" Але тут їм парохіяни сказали, щоби забралися по добрій волі і щоби потому не жалували. Але говори до гори! Вони-ж мають „програму", а як тої „програми" не виконають, то Троцький нажене їх зі служби. Тож „таварищі", щоби доказати свою впертість, зачекали, аж люди вийшли з церкви. Тоді вони зачали запрошувати людий на своє віче, на котрім малося запротестувати проти позички в обороні Галичини. Лейбовим наймиткам розходилося головно о те, щоби в підлий спосіб розбити наші збори, котрі мали відбутися в 4-тій годині у церковній галі. Але парохіяни зрозуміли їх наміри, тож завчасу справилися зі сміттєм Раковського. Не досить що наші козарлюги прочитали їм одну з наших програм, але скористали також з американського права і закликали поліцію та веліли їх арештувати, що поліція і зробила. А що арештовані були божками тутешних мальчиків і мали бути їх „спікерами", тож їх віча не було. Ось так вони замісць нам, то самі собі віче розбили й упали в ту яму, яку під нами копали.

Наші збори відбулися спокійно, а большевицькі лідери Мойсеєвого походження ночували в „лакопі" (арешті). В понеділок мав бути суд, то там вони мали час на всьо: будувати і руйнувати.

До тутешних Українців я маю лиш одну просьбу: Уміли Ви, дорогі мої Земляки, упоратися з большевицьким хабузем, то зумійте зробити лад і з українськими державними бондами. Закупіть тих бондів як найбільше число, на поважну суму, щоби наша громада могла перед цілим світом повеличатися своїм правдивим і щирим патріотизмом. Не дай Боже, щоби в нашій громаді знайшлася така людина, котру наш нарід напятнував би клеймом „хруня"!

Той, що знає.